NUM: 10.

GAZETA WARSZAWSKA

W SOBOTĘ DNIA 4. LUTEGO ROKU 1775.

Z Warſzawy dnia 4. Lutego.

Zwiedzaiący *Europę* Kawaler, Xiąże Imć *de Lauzun* z Familij Xiążąt *de Gontault de Biron*, ſynowiec Xiążęcia *de Biron* Marſzałka *Francuſkiego*, Pułku Królewſkiego Pułkownik, przybywſzy w tym tygodniu z *Berlina* do tey Stolicy, w przeſzły czwartek przez Xiążęcia Imci *Lubomirſkiego* Marſzałka W. Kor: prezentowany był Królowi Imci i do partykularney audyencyi przypuſzczony.

Dnia 1. tego mieſiąca, iako w czaſie kończącey ſię dalwniey założoney limity, Prześwietna *Delagacya* Seſſye ſwe zagaiła.

W tych dniach przybyli do Państwa tu przytomnego, Xiąże Jmść *Maſſalſki* Biſkup *Wileńſki* Prezydent *Kommiſſyi Edukacyiney*, i Jmść Xiądz *Turſki* Biſkup *Łucki*.

Od *Dnieſtra* mamy wiedomość, że *Szach Perſki* panuiący, upomina ſię u *Porty* iednego Powiatu bliſkiego miaſta

Bessy, i że *Porta* tę sprawę, w teraźnieyszych okolicznościach, ugodliwym stara się zakończyć sposobem.

Z WŁOCH.

Z Rzymu dnia 11. Stycznia.

Ieszcze obranie Papieża, dla wielkich przyczyn przedłuża się nieco; tym czasem zaś, Kardynał *Colonna* Wikaryusz, że w słabym zdrowiu wszedszy do *Conclave*, wygody tam potrzebney mieć niemogł; za dozwoleniem całego *S. Collegium Kardynalskiego*, w przeszły poniedziałek, dla poratowania zdrowia, ztamtąd na nieiaki czas do swego Pałacu przeniosł się.

Z WĘGIER.

Od Dunaju dnia 16. Stycznia.

Cząstka *Moldawy*, do ktorey woysko *Austryackie* weszło; nie iest tak znaczna iak rozumieią. Iest ona położona między *Transylwanią Prutem* i *Polską*; więcey zaś w sobie nie liczy wsi, iak 120, i to przez ostatnią woynę w niwecz obroconych. Słowem, pusty teraz kray wcale; chyba osobami z pod panowania *Tureckiego* tam się garnącemi (ktorych tam mile przyimuią) za czasem się zaludni. Iakożkolwiek bądź; *Sułtan Wielki* i bez tego kawałka, ieszcze będzie *Wielkim Sułtanem*. (*)

(*) *Gdy R. 1676. woysko Cesarskie, Fortecę Filisburską mocno opasuło, a* Ludwik Wielki *Krol* Francuski *ratować iey nie mogł; w przytomności wielu rzekł:* „ *Już ia tey Fortecy nie* „ *obronię. Wszakże choć ią utracę, nie przeto przestanę być* „ *Krolem Francuskim.* „ *Wszyscy na to milczeli; przytomny zaś sławny,* Montausier,*zawsze nad innych barziey (nie słowy, ale rzeczą Krola kochaiący) odezwał się:* „ *Prawda Nayiaśnieyszy Panie! zawsze będziesz się zwał ieszcze Krolem* Francuskim, „ *choćbyś nie tylko utracił* Filisburg, *ale y* Metz, *y* Verdun, „ *y* Toul, *y* La Comté, *y inne liczne Prowincye; ktorych przodkowie Waszey Krolewskiey Mci nie mieli, a przecię Krolami* „ Francuskiemi *nazywali się.* „ *Rozśmiał się* Ludwik Wielki, *mowiąc* „ *Rozumiem; to się znaczy, że rzeczy moie w tey woynie* „ *źle idą. Ale mile przyimuię te twoie przestrogi; bo wiem iak* „ *z szczyrego serca pochodzą.* „ *Jakoż ta forteca w ręce Cesarskie dostała się. Aż w lat potym 12. tenże* Ludwik Wielki, *posławszy z woyskiem Syna swego* Delfina, *tęż Fortecę odebrał.*

Z ANGLII.

Z Londynu d. 7. Stycznia.

Dwór nasz wysłał do *Ameryki* niektore rozporządzenia dla Generała *Gage*; ktore (iak tu nam obiecuią) maią ułagodzić i uspokoić *Amerykanow*. Tym zasem iednak, Minister nasz, do osob Parlament składaiących pisał, ażeby się w tuteyszey Stolicy na dzień 19. tego miesiąca znaydowały przy otwarciu Parlamentu, ponieważ rzeczy *Amerykańskie* to po nich wyciągaią.

Kupcy tuteysi, mieli swe Zgromadzenie dnia 4. teraźnieyszego miesiąca; na ktorym wysadzili z pośrzodka siebie niektore osoby, ażeby w ośmiu dniach nagotowali memoryał do Parlamentu, strony zamieszkow *Amerykańskich*, nazbyt handlowi Narodowemu szkodliwych. W teyże rzeczy gotnią memoryał i owi Kupcy, ktorzy handel prowadzą z *Indyą Zachodnią*.

Listy z *Boston* i z *Salem* w tych dniach przyniesione, żadnego podobieństwa do zgody nam nie ukazuią; owszem obie strony na wielkiey maią się ostrożności. Generał *Gage* ogłosił, że Zgromadzenie Prowincyalne w przeszłym Październiku w *Cambridge* odprawione (na ktorym postanowiono powiększenie Officerow i Zołnierzy) było niegodziwe i buntownicze. Rozkazał więc, ażeby samym tylko Officerom od tegoż Zgromadzenia ustanowionym, nie zaś

Dowiedziawszy się o tym pomieniony Montausier (*Guwerner niegdy tegoż* Delfina) *pisał mu list w te słowa:* „ *Nie winszuię ci,* „ *moy Xiąże, żeś dobył* Filisburga; *miałeś albowiem y dzielne* „ *woysko, y harmaty, y bomby, y walecznego przy boku swoim* „ *Wodza* Wobana. *Nie winszuię też, żeś się tak mężnie w tym* „ *dobywaniu sam popisywał; bo to ze krwią dziedzictwem uzią-* „ *łeś od twego Oyca. Ale ci winszuię, żeś ludzki; żeś hoyny; że* „ *znasz się na ludziach; że powierzchownym tylko upiękrzeniem* „ *y obłudą nie uwodzisz się; że same prawdziwe zasługi szacuiesz;* „ *że z gruntu znasz, kto czego wart, a kto nie wart. Ta, po-* „ *dług mnie, gruntowna iest Wielkich Panow zaleta; tę masz;* „ *tey ci więc iedynie z serca całego winszuię i z pracy moiey cie-* „ *szę się.* „

żołnierzom, ze skarbu Narodowego płacono. Ale tameczni obywatele mòwią: „ Ieżeli ma iść zapłata dla stangreta, musi iść i porcya dla koni; wcale albowiem rzecz iest niewygodna, stangretowi płacić, i piechoto bez koni chodzić.„

W tychże listach czytamy, że gdy za rozkazem powszechnego tam Zgromadzenia, wszystkich tamecznych obywatelow spisywano; znaleziono w *Massaschuset, Hampshire, Rhode, Connecticut, N. York, Jersey, Pensylwanii, Marylandzie, Virginii* i dwòch *Karolinach*, osob 3,026,678.

Toż powszechne *Amerykańskie* Zgromadzenie, pisało iuż i do tuteyszego naszego Pospolstwa *Angielskiego*. Długi to iest list; ale treść iego całą, można zrozumieć z samego tylko tegoż listu początku; który iest taki: *Narod, ktòry iakimkolwiek bądź sposobem, dałby się kiedy, czyli namòwić, czyli przymusić, ażeby straciwszy sumnienie, honor i wstyd, sam swoią własną ręką kaydany kuł, na swych wspòłbraci, na swychże synow i wnukow; czyżby to nie był okrutny Narod?* &c.

Z FRANCYI.

Z Paryża dnia 2. Stycznia.

Dnia 25. przeszłego miesiąca, w tuteyszym mieście z tym się światem pożegnał *Ludwik Potier de Gesvres*, Xiąże *de Tresmes*, *Par Francyi*, Generał - Leytnant woysk Krolewskich, Gubernator *de l. Isle de France, de Monceaux, de Caux, de Soissons, Laon* i *Pont - Audemer &c.* w roku 80. wieku swego. Nazaiutrz zaś umarł tu *Carol Obrien* Hrabia *de Thomond, Vice - Comes de Claire, Par* Krolestwa *Irlandskiego*, Pułkownik Reymentu *Irlandskiego* swegoż Imienia, ledwo lat 17. życia swego liczący.

Z ROSSYI.

Z Petersburga d. 22. Grudnia.

Dwòr nasz wedle ostatniego postanowienia, nie wyiedzie ztąd do *Moskwy* prędzey, iak około 5. lub 6. dnia następuiącego miesiąca. Mrozy tu tak są tęgie, że prowizye, ktore tam przesyłano, popsowały się w drodze, nawet i wina same. Pod czas bawienia się Dworu naszego w tey starożytney Stolicy, ma przybyć Poseł *Turecki*, i tam odbywać swoie u Imperatorowey Jmci audyencye.

Num: 10.

SUPLEMENT
DO GAZETY WARSZAWSKIEY

W Sobotę dnia 4. Lutego roku 1775.

Od Stanu Papieskiego dnia 10. Stycznia. Barzo tu mówią, iż iest w robocie Przymierze między Rzecząpospolitą *Wenecką* i *Kantonami Szwaycarow*; przez ktory, obie strony obowiązuią się, dać iedna drugiey w razie potrzeby, woyska 40,000.

Z Londynu dnia 10. Stycznia. Listy z *Wirginii* przysłane, opisuią nam żwawą potyczkę między Milicyą naszą *Angielską* Osad *Amerykańskich* strzegącą i między dzikiemi ludźmi (znaiomi oni są pod imieniem *Channois*, *Delawares*, *Mingos*, *Tauvois &c.*) na też Osady nasze napadaiącemi. Zebrało się ich na 1000. bitwa zaś trwała przez dzień cały. Na początku zaczeli byli nasi żołnierze z placu ustępować; ale się potym poprawiwszy, zwycięstwo otrzymali. Wielka liczba tych Barbarzyńcow zgineła. Z naszey zaś strony, Pułkownikow 2. Kapitanow 4. Leytenant 1. Chorążych 2. i Zołnierzy 44. na placu legło. Ranionych też między naszemi liczą: Pułkownikow 4. Leytenantow 4. i Zołnierzy 73. Ciż Barbarzyńce prosili potym o pokoy; ktory też zawarty iest z temi wszystkiemi, ktorzy się znayduią w tey części *Ameryki Pułnocney*; pod obowiązkiem wrócenia wszystkiego tego, co Osadom naszym zabrali.

Obywatele *Angielscy* w *Montrèal* wysłali poselstwo do *Quebec*, ażeby się wespoł naradziwszy, ułożyli i podali Krolowi Imci Memoryał przeciwko ostatniemu postanowieniu

Parlamentu naſzego, ſtrony uſtanowionego rządu w teyże Prowincyi *Quebec.*

Generał *Gage* poſłał liſt okolny do wſzyſtkich naſzych *Amerykańskich* Oſad, uſprawiedliwiaiąc ſwoie poſtępowanie z *Boſtończykami*; zachęcaiąc oraz wſzyſtkich do zgody i pokoiu. Do uſpokoienia wſzyſtkich tych zamieſzkow, w tymże liście pomieniony Generał daie dwa śrzodki: naprzod, żeby ſzkoda na *Herbacie* uczyniona, była nadgrodzona; powtore, gdyby Oſady pięknie i pokornie ułożony Memoryał do Dworu poſłały. Wſzakże te Oſady zawſze po ſwoiemu odpowiadaią: „ Ieſteśmy *Amerykanie;* piſać pię„ kniey aniżeli do tych czas piſaliśmy, do mądrey *Anglii*, „ choćbyśmy chcieli, to nie umiemy: zapłacić zaś za „ *Herbatę*, chociaż umiemy i możemy, ale niechcemy. „

Wſzyſtkie naſze *Angielskie* przednieyſze miaſta, idąc za przykładem ſamego *Londynu*, poſtanowiły podać do Parlamentu Memoryały, przeciwko tegoż Parlamentu Wyrokom, iako iedynym i prawdziwym przyczynom tego rozdzielenia, ktore teraz panuie między *Anglią* i iey Oſadami *Amerykańskiemi.*

Z Monachium dnia 8. Stycznia. Xiąże Imć naſz Elektor ogłoſić kazał powſzechny *Pardon* dla wſzyſtkich iakieykolwiek Kompanii od Woyſka ſwego zbiegow; ieżeliby do Chorągwi ſwoich powròcili w przeciągu mieſięcy 6. licząc od dnia 5. przeſzłego mieſiąca. Ktòrzyby podczas w dalekich kraiach oddaleni zoſtawali, dla tych mieſięcy 8. czaſu do powrotu pozwala ſię. Za powrotem, żadney kary nie odbiorą; oraz wolno im będzie iako chcąc Kompanią iazdy lub piechoty obrać. Kto zaś z nich, inny iaki przytym wyſtępek ciężki popełnił; lub w obcych iakich kraiach ożenił ſię, do tey łaſki nie będzie należał.

Z Moguncyi dnia 1. Stycznia. Uczynione ſą u Dworu naſzego niektore odmiany, ktore dnia wczorayſzego ogłoſzono. Iuż odtąd będzie tylko ſtoł Elektorſki i dla Paziow.

Do tego ostatniego, Guwerner Paziow i ich Nauczyciele będą siadali. Stoł Wielkiego Marszałka, rowno z innemi rozmaitemi, iest zgaszony. Szambelanom i innym niższym Urzędnikom (oprocz tych, ktorzy w służbie w czasie zostaią) iak na mieszkanie, tak i na stoł, gotowe dadzą pieniądze.

Nadto ieszcze (na wzor Cesarskiego Dworu) u nas postanowiono: ażeby sami tylko Ministrowie, wyżsi Konsyliarze, i Kanonicy, mogli wchodzić do *Antykamery* pierwszey przed Salą *Audyencyalną*. Tenże sam przywiley dany iest Szambelanom, zwłaszcza służbę swą odprawuiącym. Inni zaś Urzędnicy, tak Dworscy iako i Woienni, nie wyimuiąc nawet Pułkownikow, do drugiey tylko *Antykamery* maią wstęp wolny.

Słychać też, że wakuiące Urzędy, będą dziś napełnione; to iest: Pierwszego Ministra, Kanclerza, Prezydenta Regencyi, Prezydenta Kamery i inne. Podług tych wieści, Baron *de Sikkingien* Kanonik *Wirtzburski* ma być pierwszym Ministrem.

Z Bruxelij dnia 9. Stycznia, Posąg z metalu lany, Xiążęcia *Karola Lotaryńskiego* Gubernatora Generalnego naszego wyrażaiący, przybył tu w przeszły czwartek, przy biciu z harmat i wyborney muzycę. Gdy ten posąg wyimowano z statku, sam Xiąże Iegomość w Kompanii wielu Dam był przytomny, patrząc z okna pewnego domu nad kanałem stoiącego. Na 100. rzemieślnikow, w sukniach kolor liberyi Xiążęcey maiących, ciągneło woz, malowany i w rożne ozdoby przybrany, na ktorym leżał ow wspaniały Posąg, aż do *Nowego Rynku*, gdzie ma być dnia 17. tego miesiąca z wielką uroczystością postawiony.

Z pod prasy Drukarskiey wyszła książka pod tytułem: o Rozporządzeniu i wydoskonaleniu Edukacyi Obywatelskiey Proiekt, podany w Marcu 1774. Prześwietney Kommissyi Edukacyi Narodowey. *Dostanie tey książki w Drukarni u JJ. XX.* Piarow; *każdy Exemplarz na klejowym papierze, oprawny* alla rustica, *po pultrzecia złotego.*

Na tłumaczenie Niemieckie *wyśmienitego dzieła pod tytułem:* Doskonały Kunszt tokarski *in Med: fol:* z 80. *Koperszty-chami i* Francuskim *Oryginałem, na boku wraz i z rożnemi przydatkami i adnotacyami, u Nakładaczow na to dzieło, iako to: u B. C.* Breitkopfa *i syna w* Lipsku, *i u Michała* Grölla *Bibliopoli J. K. Mci w* Warszawie *do Wielkieynocy* 1775. *prenumerować można Czerw: złt:* 4. *To iest: płacąc Czerw: zł:* 2. anticipativé, *a drugie Czerw: złt:* 2. *przy odebraniu rzeczonego dzieła.*

U tegoż Michała Grölla *w* Marywilu *Nro* 19. *pod znakiem Poetow, znayduią się następuiące książki:* (1.) *Histoire de l'Empereur* Charles V. *traduit de l'Anglois de Mr.* Robertson *VI. Tomes gr:* 12. *broché fl.* 45. (2.) *Oeuvres complêtes de Mr.* Buffon *les II. premiers Tomes fig: gr:* 4. Paris 774. *fl.* 72. (3.) *Les mêmes VII. Tomes gr:* 12. Paris 774. *fl.* 36. (4.) *Planches pour l'histoire naturelle, enluminés* 26. Cayers *à* 24. *Planches sur du grand papier fl.* 1872. (5.) *Les mêmes sur du petit papier fl.* 1300. (6.) *Les interêts des Nations de l'Europe dévélopés relativement au Commerce II. Tomes gr.* 4. Leide 766 *fl.* 28. (7.) *Specyfikacya Starostw i Krolewszczyzn Kor: Polskiey i W. X. Lite: w opr: złt:* 1. (8.) *L'onanisme, Dissertation sur les maladies produites par la masturbation par Mr:* Tissot *gr:* 12. Lausanne 772. *broché fl. 4. gr:* 15.

Podaie się do wiadomości, iż u Pana Morawskiego *Kupca tuteyszego znayduie się do sprzedania świeża Wizina: ktorey każdego czasu można dostać na kamienie i funty.*